

Børn og unges læseglæde

*Ved Stine Reinholdt Hansen og Thomas Illum Hansen
Center for Anvendt Skoleforskning ved UCL*

En forundersøgelse af arbejdet med børn og unges læseglæde og læsekultur med særligt fokus på samarbejde mellem folkebiblioteker og skolernes pædagogiske læringscentre

Dagens oplæg

1. Rapporten i overskrifter
2. Tre overordnede resultater
3. Syv konkrete anbefalinger
4. Analyse og samarbejdsmodeller
5. Læsningens drivkræfter
6. Opsamling

Forundersøgelsens indhold

- Faglige og strategiske anbefalinger
- Samarbejde mellem skoler og folkebiblioteker – samlet analyse + modeller
- Folkebibliotekerne (formål, rammer, ressourcer, forskning)
- Det pædagogiske læringscenter (formål, rammer, ressourcer, forskning)
- Erfaringer fra praksis (interviews + cases)
- Glæde ved litteratur og læsning

Tre overordnede resultater

1

Litteraturformidling til børn og unge er nedprioriteret

2

Strukturelle forskelle udfordrer samarbejde på tværs af institutioner

3

Samskabelse kan styrke flere børn og unges læseglæde

Syv faglige og strategiske anbefalinger

1. Skab en fælles fortælling
2. Investér i en stabil og langsigtet organisering
3. Reflektér over jeres model for samarbejde om læsning
4. Samarbejd om at udvikle alsidige materialesamlinger
5. Bring flere fagligheder i spil
6. Skab grundlag for en god kommunikation
7. Anvend et udvidet læsebegreb

1. Skab en fælles fortælling!

- Fortællinger forbinder os med og forpligter os på hinanden
- Skoler og biblioteker kan sammen skabe en inspirerende og genkendelig fortælling.
- Den skal afspejle en prioritering af læsning på tværs af institutioner.
- Ledelsen skal bakke op om fælles handle- og udviklingsplaner.

Oslo

Utdanningssetaten

Skolebibliotek-

standa

Oslosk

National Literacy Trust

We empower people with the literacy skills they need to succeed in life. Together we're helping people change their stories.

2. Investér i en stabil og langsigtet organisering

- Veldefinerede rammer og faste mødestrukturer som forudsætning for kontinuitet i tiltag og god dialog.
- Fælles plan for, hvordan man bedst kan kommunikere og videndele.
- Dialog og møder på flere niveauer.

Ledelsesmæssig opbakning i form af tid og ressourcer til personalet er altafgørende!

Citater fra praktikere

Skolen gav timer til mig, det er der ikke længere, og så var der en læsepulje på et tidspunkt, vi kunne søge ved Kulturministeriet (...), hvor jeg lavede en avislæserklub i skoletiden, og så lavede vi et frilæsningstilbud efter skoletid i et samarbejde, folkebibliotekaren og mig. Men den pulje kan man heller ikke søge mere (...)

Det er jo min kæphest, at traditioner er det, der virker, fordi så er det kun halvt bearbejde at løbe i gang, men vores samfund er indrettet sådan, at man altid skal finde på noget nyt og opfinde den dybe tallerken mange gange, så derfor er det nogle gange en lidt hård branche at være i.

3. Reflektér over jeres model for samarbejde om læsning

- Hvilken model passer bedst på jeres nuværende samarbejde?
- Afstem det nye samarbejde med de faktiske rammer og vilkår.
- Overvej og drøft de bærende principper i samarbejdet.
- Diskutér og afstem den model I arbejder ud fra med alle relevante parter

4. Samarbejd om at udvikle alsidige materialesamlinger

- Kan der vedtages strategier, der sikrer et minimum af materialer?
- Hvordan spiller de sammen med andre tilgængelige materialer, for eksempel på det nærmeste Center for Undervisningsmidler (CFU)?
- Kan de forskellige afdelinger og samlinger supplere hinanden?
- Hvilke formidlingstiltag og praktiske foranstaltninger skal der til, for at materialerne bliver bedst muligt tilgængelige?

Ledelsen bør være med til at granske og drøfte, hvordan de eksisterende materialesamlinger er prioriteret, og hvad der skal til for at udvikle dem!

Citater fra praktikere

Jeg har ikke så meget samarbejdet med PLC. Der er et skolebibliotek, der måske skulle have været nedlagt for 30 år siden eller sådan noget i den stil, fordi det er nogenlunde der, de nyeste bøger, de er fra.

*Vi har jo nogle rigtig underprioriterede PLC'er i vores kommune, og der er stor forskel på, hvad eleverne bliver tilbudt på skolerne. Og hvis man ligger **ude i tredje roerække** og har et skolebibliotek, der ikke er særlig godt, så er der langt ind til en større by, hvor vi så har vores biblioteker, som vi kan tilbyde.*

5. Bring flere fagligheder i spil

- Lær hinandens fagligheder at kende og hav blik for, hvordan de kan supplere og udvikle hinanden.
- Hav gensidig indsigt, forståelse og respekt, så I undgår blinde vinkler og misforståelser.
- Lederne bør både have indblik i de forskellige fagligheder, overblik over organisatoriske sammenhænge og udblik til de mulige konsekvenser af at samarbejde.

Hvad siger PLC-medarbejderne?

Nogle gange kommer de med nogle bøger, hvor jeg tænker, den der står faktisk til 7. klasse hos os, og så præsenterer de den til nogle 5. klasser (...)

Det kan godt være, de kender bøgerne, men de mangler hele den pædagogiske tilgang til det at formidle bøger, hvor, når vi vejleder, så synes jeg, vi har mange faktorer ind over for at give det enkelte barn den rigtige bog. Vi har stort kendskab til børnene.

6. Skab grundlag for en god kommunikation

- Få skabt en brugbar kommunikationskanal og en løbende dialog, der sikrer, at informationerne når frem, og at alle parter oplever kommunikationen som meningsfuld.
- Få skabt en kultur sammen, hvor en konstruktiv dialog er i centrum.
- Del erfaringer, og gå undersøgende til værks, så I bliver klogere på de problemstillinger, I forsøger at løse sammen.

Ledelsen på både skoler og folkebiblioteker bør skabe de nødvendige forudsætninger for dialog ved at afsætte tid til møder og prioritere videndeling!

Citater fra bibliotekarer

Jeg synes, vi tilbyder en del, og vi har også været rundt og give det fysisk til lærerne på lærerværelserne, fordi vi tænkte, nu skal vi virkelig ud med det her, fordi det der med en mail, det gik ikke så godt.

De får allerede de her datoer ved skoleårets begyndelse, så ved de, hvor de seks møder ligger, og tit kommer de her møder måske også til at handle lidt om de frustrationer, som de her skolebibliotekarer har, fordi de er så underprioriterede derude.

Citater fra PLC-medarbejdere

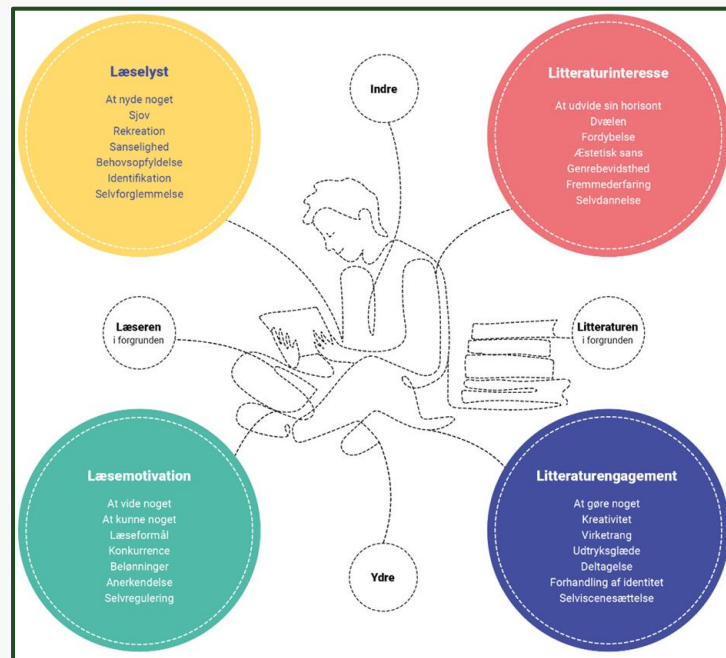

7. Anvend et udvidet læsebegreb

Læsning er en alsidig aktivitet, hvor forskellige drivkræfter som lyst, motivation, engagement og interesse skal have plads.

Med afsæt i modellen for læsningens drivkræfter kan I diskutere:

- Hvilke former for læsning I hver især sætter i spil
- Hvilke I har lyst til at styrke og udbygge
- På hvilken måde et samarbejde kan styrke arbejdet med et udvidet læsebegreb

Ledelsens indblik i et udvidet læsebegreb er afgørende for den nødvendige opbakning til læsefremmende tiltag, så det bliver muligt at arbejde på tværs af læseopfattelser, der traditionelt set har gjort sig gældende!

Analyse og samarbejdsmodeller

PLC/skolebibliotek

- Almen dannelsesopgave
- Multifunktionelt – vejledningsfunktioner
- Flere fagligheder i spil
- Formidling af litteratur

Folkebibliotek

- Almen dannelsesopgave
- Multifunktionelt – borger-/kulturhuse
- Flere fagligheder i spil
- Formidling af litteratur

Personmodellen

Jeg har ikke noget samarbejde med PLC (...) Altså jeg har meget nær kontakt med cirka fire skoler. Så er der andre, der også kommer ind, men der er kun én af de skoler, der rent faktisk har et aktivt skolebibliotek. De andre har ikke noget.

En af dem har endda fået nedlagt deres bogsamling, som de er ved at oparbejde igen. Så jeg ville ikke vide, hvem jeg skulle snakke med om det, hvis jeg skulle lave et samarbejde der.

Samskabelsesmodellen

Det er faktisk det, der er hele afsættet for, at vores udvikling fungerer godt. En stor del af begrundelsen for, at det faktisk kan lade sig gøre, er fordi, vi er så driftsmæssige afhængige af hinanden.

Vi har en fælles opgave, og det er jo også derfor, det giver god mening med samarbejdet. På et tidligere tidspunkt har det været mere biblioteket, der bejlede til skolen end omvendt. Men nu er det, vi et ligeværdigt samarbejde: Vi har egentlig en fælles opgave.

Fem perspektiver på samarbejde

Tid, sted og fortælling

- Fra urets mekaniske tid til fortællingens organiske tid
- Fællesskabende fortællinger om den litterære krop og brug af sanser og iscenesættelse

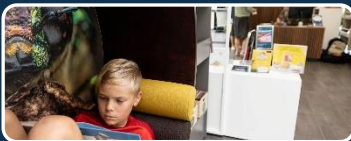
Personer og fagligheder

- Fra enkeltstående ildsjæle til samspil mellem fagligheder
- Forskellige fagligheder, vejledningsfunktioner og en mangfoldig opgaveportefølje

Ressourcer og materialesamlinger

- Fra isolerede til integrerede samlinger (potentielt, aktualiseret og realiseret alsidighed)
- Alsidige samlinger afspejler alsidige drivkræfter i læseudviklingen

Organisering og kommunikation

- Fra personbårne projekter til fælles planlægning og samskabende projekter
- Behov for stabil organisering, kontinuitet og fælles videndeling

Ledelse og forvaltning

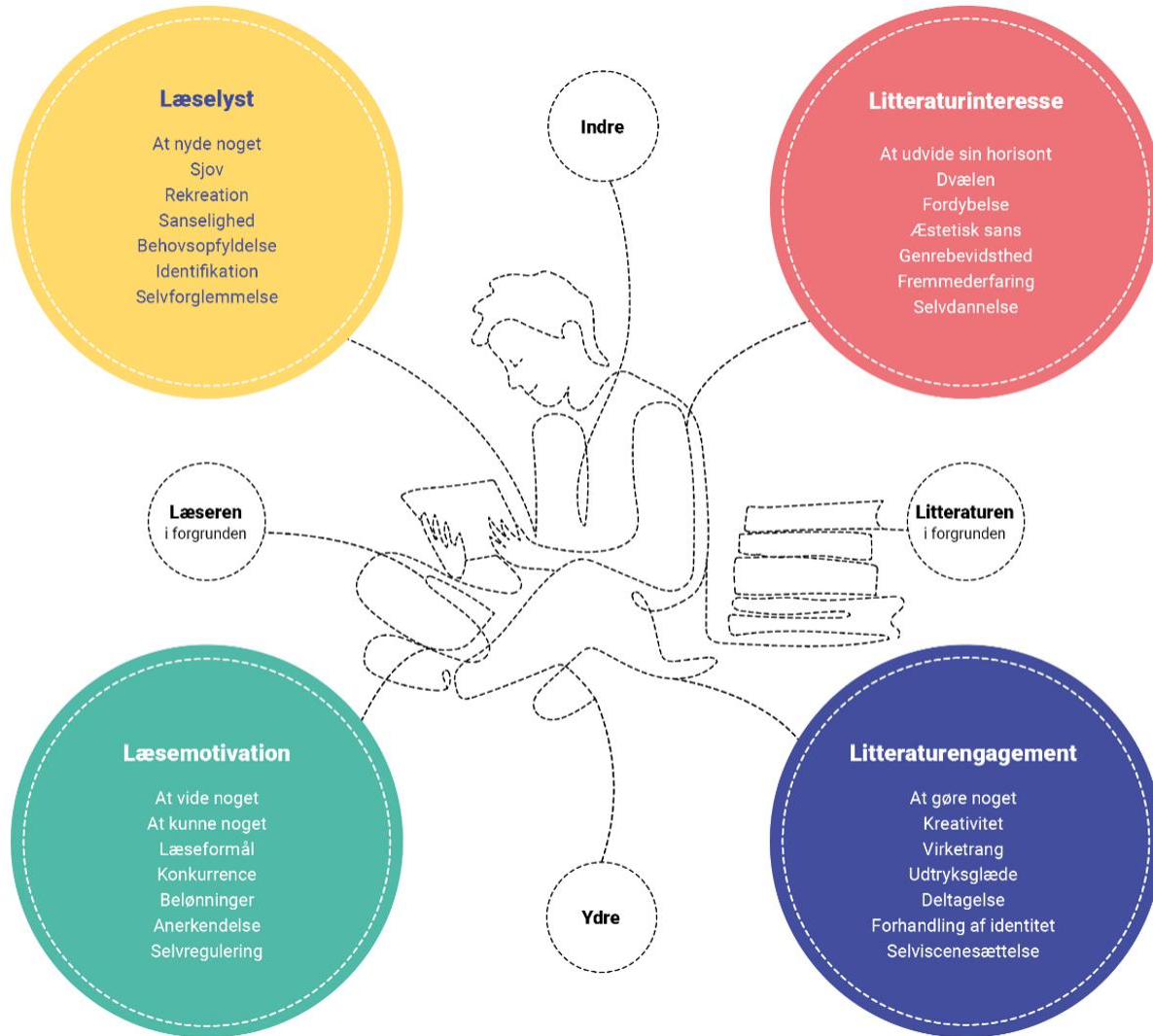
- Fra distanceret ejerskab til praksisnær ledelse og faglig deltagelse
- Behov for afstemte ledelser og samordnede forvaltninger

Figur 1: Tre overordnede modeller for samarbejde

Model / parameter	Personmodellen	Tilbudsmodellen	Samskabelsesmodellen
Tid, sted og fortælling	· Personlig prioritering· Begrænset af tid og sted· Logistiske udfordringer	· Institutionel prioritering· Gentagelse af samarbejder· Tradition for skolebesøg	· Tværinstitutionel prioritering· Kontinuitet på tværs af tid og sted· Samstemte rum, rammer og årshjul
Personer og fagligheder	· Afhængig af ildsjæle· Selvstændige fagpersoner· Historisk betinget	· Aftalebaseret· Gensidige forventninger· Beror på udbud og efterspørgsel	· Fælles kapacitetsopbygning· Gensidig afhængighed· Klare roller og rammesætning
Ressourcer og materiale-samlinger	· Adskilte økonomier· Isolerede samlinger· Individuelle indkøb	· Økonomisk udveksling· Brugeranalyser· Målgruppebevidst indkøb	· Samtænkte økonomier· Integreerede samlinger· Fælles indkøbsstrategier
Organisering og kommunikation	· Personlige aftaler· Personlig kommunikation· Ad hoc-samarbejde	· Tradition for samarbejde· Institutionel markedsføring· Tilbudskatalog	· Institutionaliseret samarbejde· Fællesskabende videndeling· Fælles planlægning og prioritering
Ledelse og forvaltning	· Ledelse ejer samarbejde· Forvaltninger er adskilte· Strukturelle udfordringer	· Ledelse leder personalemæssigt· Forvaltninger er i dialog· Tradition for problemløsning	· Ledelse deltager fagligt i samarbejde· Forvaltninger er samordnede· Samskabelse på alle niveauer

Læsningens drivkræfter

1. Skab en fælles fortælling
2. Investér i en stabil og langsigtet organisering
3. Reflektér over jeres model for samarbejde om læsning
4. Samarbejd om at udvikle alsidige materialesamlinger
5. Bring flere fagligheder i spil
6. Skab grundlag for en god kommunikation
7. Anvend et udvidet læsebegreb

Samskabelsesmodellen	• Samstemte rum, rammer og årshjul• Fælles kapacitetsopbygning• Integrerede samlinger• Fælles planlægning og prioritering• Ledelse deltager fagligt i samarbejde
Tilbudsmodellen	• Gentagelse af samarbejder• Beror på udbud og efterspørgsel• Målgruppebevidst indkøb• Tilbudskatalog• Ledelse leder personalemæssigt
Personmodellen	• Begrænset af tid og sted• Afhængig af ildsjæle• Isolerede samlinger• Ad hoc-samarbejde• Ledelse ejer samarbejde